

**STANDARDIZAREA TERMINOLOGICĂ ÎNTRE
POLITICĂ LINGVISTICĂ ȘI GLOBALIZARE**
**TERMINOLOGICAL STANDARDIZATION BETWEEN
LANGUAGE POLICY AND GLOBALIZATION**

Yavuz Tatiana, dr. în filologie, lector

UPS Ion Creangă

Yavuz Tatiana, PHD, lecturer

Ion Creanga State Pedagogical University

0000-0002-4289-1070 ORCID code

Rezumat: Articolul de față își propune să facă o trecere în revistă a fenomenului numit standardizare terminologică și dezvoltarea sa din perspectiva globalizării și a politicilor lingvistice. Studiul prezent examinează câteva momente importante ce țin de procesul de standardizare a termenilor, indiferent de domeniul sau de limba din care vin. Deși un proces benefic, standardizarea terminologică presupune, printre altele și o ignorare a specificului național sau lingvistic uneori. Astfel de momente creează discrepanțe în acceptarea unor termeni din perspectiva păstrării specificului lingvistic de denominare.

Cuvinte-cheie: standardizare, standardizare terminologică, globalizare, politică lingvistică, principii și metode terminologice, limbă supranațională.

Abstract: This article aims to review the phenomenon called terminological standardization and its development from the perspective of globalization and language policies. The present study examines some important moments related to the process of standardization of terms, regardless of the field or the language they come from. Although a beneficial process, terminological standardization implies, among other things, an ignorance of the national or linguistic specificity at times. Such moments create discrepancies in the acceptance of some terms from the perspective of preserving the linguistic specificity of the denomination.

Keywords: standardization, terminological standardization, globalization, language policy, terminological principles and methods, supranational language.

Standardizarea este uniformizarea planificată a unor obiecte materiale sau imateriale, efectuată în comun de factorii interesați, în folosul general. Standardizarea promovează raționalizarea și asigurarea calității în economie, tehnică, știință, administrație și servește la creșterea securității oamenilor și a obiectelor. De asemenea, ea contribuie la creșterea calității în toate sectoarele vieții, iar conținutul standardelor trebuie să țină seama de necesitățile generale [5].

Standardele au drept scop umanizarea procesului tehnologic și dezvoltarea acestuia. Științele exacte se bucură de încredere, iar utilizarea standardelor, inclusiv celor terminologice, oferă o garanție de siguranță și securitatea în ceea ce privește tehnologia.

Standardizarea terminologică este un pas esențial pentru dezvoltarea înțelegerii unor concepte de bază la nivel internațional. Terminologia actuală, una foarte vastă și diversă, este un domeniu aflat în continuă expansiune datorită dezvoltării vertiginoase a tuturor sferelor de cunoaștere umană.

Premiul Nobel pentru fizică, pentru anul 2022, a fost decernat lui Alain Aspect, Anton Zeilinger și John Clauser pentru descoperiri în domeniul mecanicii cuantice. Un francez, un american și un austriac au colaborat și au efectuat experimente cu fotoni, stabilind încălcarea inegalităților Bell. Un exemplu de colaborare internațională din ce în ce mai des întâlnit în lumea cercetărilor academice, dezvoltărilor tehnologice, parteneriatelor economice etc. Standardizarea terminologică este un proces cu o mulțime de beneficii. În primul rând, facilitează comunicarea umană terminologizată, fapt care, în mai toate domeniile de activitate umană e un fenomen de o importanță primordială. Mitul turnului Babel e o demonstrație în plus a efectului cauzat de neînțelegerea dintre subiecții umani. Nu este vorba, bineînțeles doar de lipsa unei convenții terminologice, ci în primul rând, de lipsa unei limbi comune. Cu toate acestea, la o scară mai mică, haosul din mitologia biblică ar putea fi reprodus de lipsa de înțelegere dintr-o comunitate academică, de lipsa unor concepte și noțiuni comune de la care ar putea porni și perpetua un dialog dintr-un mediu profund terminologizat. Pentru o perioadă destul de lungă, terminologia a fost considerată o știință aflată între științele exacte și cele umane. Încă mai poate fi discutată această problemă. Fiind o știință adânc tehnologizată, reglementată de organisme naționale ce țin de domeniul tehnologiilor și al științelor exacte, terminologia este de fapt o ramură a lingvisticii destul de nouă, prin prisma faptului că limbajele de specialitate sunt subsisteme ale unei limbi. Procesul de reglementare al normelor și standardizare la nivel internațional ține de nomenclatură și este legiferat de către ISO (International Standardization Organisation). Organizația are membri cu drepturi depline și membri corespondenți (cum este și cazul republicii Moldova). Cert este că impunerea utilizării unor termeni în defavoarea altora este un proces ce impulsionează știința, grăbește dezvoltarea tehnologică, contribuie la colaborări și parteneriate active din domenii conexe.

Globalizarea este un fenomen ce se prezintă drept un proces universal complex din epoca contemporană și care este, de fapt o realitate obiectivă ce se referă la un șir de probleme de ordin economic, politic, tehnologic, cultural și ecologic, precum și la noile abordări ale problematicii de limbă, comunicare, păstrare a identității naționale și culturale. Cercetătoarea Elena Covianu consideră că globalizarea lingvistică „se împiedică de limbile naționale, de tradițiile culturale, de religiile diferite” [4, p.17]. Printre efectele negative ale globalizării menționăm erodarea identității naționale, degradarea identității culturale tradiționale, înlocuirea unei conștiințe de apartenență la un anumit grup etnic, cultural și social cu o idee de conștiință globală, unică. Standardizarea terminologică e una din politicile globalizării menite să faciliteze comunicarea umană din perspectiva dezvoltării economice, tehnologice, sociale. A existat temerea la un moment dat că limba engleză va deveni limba globală care va strivi celelalte limbi. Curentul respectiv nu mai e actual, dat fiind faptul că multitudinea de termeni de acum își au etimologia în latină sau greacă. Menționăm totuși că un produs al globalizării este utilizarea excesivă a anglicismelor, care deși prin prisma politicii lingvistice promovează diversitatea, inclusiv, cea lingvistică, studierea limbilor naționale este o prioritate, iar engleza devine o limbă supranațională. Ultimii ani au confirmat că, în paralel cu limba engleză care funcționează ca o limbă de circulație internațională, și limbile naționale reușesc să își păstreze identitatea și să asigure vorbitorilor lor un echilibru prin păstrarea funcțiilor sociale pe care le exercită.

O direcție de cercetare actuală a terminologiei o reprezintă relația cu utilizatorii. Terminologia a fost implicată în activitățile de standardizare și de politică lingvistică încă de la începuturile ei, azi se vorbește însă de o socio-terminologie ca de o disciplină care se orientează

spre rolul pe care îl au vorbitorii în crearea termenilor și spre situațiile de comunicare din mediul profesional. Politicile terminologice vizează modernizarea și standardizarea terminologică în vederea facilitării comunicării trans-culturale și profesionale, prin crearea de termeni noi în domenii de cercetare și profesionale [2].

Standardizarea terminologică este un produs al politicilor lingvistice la nivel național și internațional și constă în:

- Standardizarea sistemelor terminologice naționale pe baza standardelor terminologice internaționale;
- Standardizarea principiilor și metodelor terminologice [5].

În ceea ce privește gradul de standardizare, putem menționa că există și mai multe nivele de standardizare terminologică:

- La scara unei organizații sau a unui grup de organizații din același domeniu
- În interiorul diverselor corpuri profesionale (atât pe plan național, cât și internațional)
- Instituțională de nivel național
- Instituțională de nivel internațional

Pentru ca un termen oarecare să devină un termen aprobat pentru circulația internațională, acesta trebuie să parcurgă anumite etape, care să îl facă eligibil și să îi recunoască competența din mai multe puncte de vedere. Se vor alege termenii care posedă următoarele caracteristici:

- Formă concisă,
- Accesibilitate grafică și fonetică,
- Modalitatea de formare și productivitatea sa,
- Criterii de ordin semantic,
- Univocitate (polisemantismul nu e un factor care e încurajat în procesul de standardizare a termenilor),
- Stabilitate,
- Frecvență (termenul trebuie să aibă o anumită frecvență în lucrările de specialitate).

Următoarea etapă înseamnă alcătuirea unui dosar, care conține avizul de standardizare și avizul de recomandare din partea unui anumit grup de terminologi. Fiecare țară are propriul organism ce reglementează aceste procese și ia deciziile necesare pentru a asigura viabilitatea unui termen în detrimentul altuia. Pentru fiecare domeniu se fac dosare și se aleg cei mai viabili termeni. În următorul exemplu vom urmări 2 termeni ce desemnează aceeași realitate, dar unul din ei primează în utilizare.

CUÁNTĂ (< fr. {i}; {s} lat. *quantum* „cât”) s. f. Cea mai mică valoare discretă pe care o poate lua o anumită mărime fizică toate celelalte valori ale sale fiind multipli întregi ai acesteia. Constituie unitatea structurală de bază a câmpurilor fizice (ex. fotonul pentru câmpul electromagnetic, gravitonul pentru câmpul gravitațional). $\diamond C. de lumină = foton.$ $\diamond C. de energie =$ cantitate determinată și finită de energie care poate fi emisă sau absorbită de un sistem atomic sau nuclear. Noțiunea a fost introdusă (1900) de M. Planck.

și celălalt termen:

FOTON, fotoni, s.m. Particulă elementară a radiației electromagnetice cu masă de repaus și sarcină electrică nule.

Observăm că termenul *cuantă* desemnează o realitate mult mai largă, cu anumite distincții pentru diferite tipuri ale conceptului. Cu toate acestea, de o circulație mult mai largă, atunci când este vorba de *cuanta de lumina*, o are termenul de *foton*. Vom urmări termenul *foton* din perspectiva celor expuse mai sus. *Foton*, spre deosebire de *cuantă de lumină* este un termen cu o

formă concisă, de etimologie greacă. Semnificatul posedă accesibilitate fonică și grafică, poate fi destul de productiv dacă e vorba de derivate ale termenului, este stabil lingvistic și destul de frecvent în utilizare. Nu este un termen polisemantic, astfel că confuziile de sens sunt, pe cât posibil, evitate. Cu siguranță că în sfera de care aparțin, amândoi termenii circulă și sunt recunoscuți de către cercetători, dar unul din ei, datorită procesului de standardizare, a obținut întâietate în circulație. Politica lingvistică nu este doar despre păstrarea specificului național al unei culturi, limbi, ci și despre dezvoltarea unui anumit grad de accesibilitate al acestei limbi pentru utilizatorii ei. Neadaptarea și neangajarea într-un proces de standardizare înseamnă refuzul de a moderniza limba și de a le oferi utilizatorilor ei instrumente de comunicare necesare.

Un alt exemplu pe care îl oferim se referă la standardizarea de nivel internațional. Pentru anglicismul *marketing*, care înseamnă: "Ansamblul activităților prin care producția este orientată și adaptată cererilor prezente și viitoare ale consumatorului", utilizatorul român, ca și cel din alte limbi, va alege termenul internațional, în locul celui local, *comercializare* în cazul nostru. Astfel, vedem că se vor folosi expresii ca: strategii de marketing, marketing manager, branding marketing etc. în locul celor care ar utiliza termenul de *comercializare*. În această situație asistăm la un proces de aliniere al terminologiei de vânzări românești la cea internațională.

Deși din titlul de mai sus ar putea reieși că fenomenul standardizării terminologice s-ar afla în mijlocul unei relații antagoniste între globalizare și politica lingvistică, de fapt, fenomenul standardizării, este un produs al globalizării și politicii lingvistice în același timp. Racordarea, alinierea terminologiei, subsistem al lingvisticii la anumite standarde, rigori, nu diminuează *frumusețea* și identitatea lingvistică a unei limbi, ci o ajută să supraviețuiască, în contextul dezvoltării intense a științelor și tehnologiei.

Referințe bibliografice:

1. Bauman, Zygmunt. Globalizarea și efectele ei sociale. București: Ed. Antet, 2002
2. Budin, G., "Do we need an object theory?" in Draskau, J. K. and H. Picht (eds.): *Terminology Science & Terminology Planning/Theoretical Issues of Terminology Science*, Vienna, TermNet, 1994, 6p. 203-208.
3. Chiciuc Andrei, Corjan Angela, Ed. UTM, 130 pag., Chișinău, 2002.
4. Covianu, Elena. Cultura și valorile morale în procesul de globalizare. Cluj-Napoca: Editura Grinta, 2008.
5. Galinsky, C. e Nedobity, W., "International Terminology Standardization", în Infoterm, 12, 1989.
6. <https://dexonline.ro/>

ABORDAREA INTERDISCIPLINARĂ A TERMENILOR ȘTIINȚIFICI: CRONOTOPUL

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO SCIENTIFIC TERMS: CHRONOTOPE

*Cotorcea Silvia,
grad didactic II, doctorandă,
IPLT Spiru Haret*

Rezumat: O societate educată este una în care învățătura devine în mod autentic un obicei pe care îl practicăm zi de zi. Bazele cunoașterii se pun în școală, iar un pilon important este alfabetizarea terminologică. Astfel, adaptându-ne la realitățile acestui secol, însușirea terminologiei științifice